

Oponentský posudek na habilitační práci

„Štrukturálne zmeny a systematické riziko v poľnohospodárstve v Slovenskej republike po roku 2004“

Autor práce: Ing. Marián Tóth, Ph.D.

Oponent práce: doc. Ing. Lea Kubíčková, Ph.D.

Autor práce zvolil aktuální a zajímavé téma. V **úvodu práce** stručně popisuje zamýšlenou strukturu práce, volí poněkud nestandardní formu – píše v 1. osobě množného čísla, čímž se čtenáři naskytá otázka, zda práce byla tvořena autorským kolektivem či jedním autorem.

V první kapitole, kde jsou prezentována **teoretická východiska**, je pozornost nejprve věnována faktorům, které určují strukturu zemědělství. Vzhledem k tomu, že se jedná o habilitační práci, mohlo být této problematice věnováno více prostoru (str. 13- str. 24) – autor nejde do hloubky problémů, mnohé pouze povrchně naznačuje. Např. problematika trhu či obchodu (str. 22) měla být určitě rozebrána mnohem více do hloubky. V další části teoretických východisek se autor věnuje riziku v zemědělství a jeho měření (str. 24-33). I v tomto případě je na škodu fakt, že tématu je věnován opravdu malý prostor- u habilitační práce bych očekávala detailnější rozbor, využití více zahraničních autorů pro srovnání. Zejména téma měření rizika je zpracováno nedostatečně. Některé nedostatky pak doplňuje kapitola Metodika práce, kde se kvantifikaci a měření rizika autor věnuje, ale tím, že nepředkládá v teoretické části více přístupů a prezentuje pouze přístup jediný (a to pouze v metodice, v teoretické části o něj nenajde čtenář ani zmínku), nevidím toto jako šťastnou volbu. Třetí část teoretických východisek je věnována historickému vývoji zemědělství v SR po druhé světové válce a po vstupu do EU.

Celkově teoretická východiska, dle mého názoru, neodpovídají standardům na obdobný typ prací kladený a to jak do rozsahu, tak do obsahu.

Ve druhé kapitole autor definuje hlavní **cíl práce**: „...zhodnocení strukturálních změn a rizikovosti zemědělské prvovýroby na Slovensku po roce 2004“ a tento cíl dekomponuje na tři cíle dílčí: 1. Zhodnocení strukturálních změn v zemědělství na Slovensku, 2. Kvantifikace rentability a systematického rizika podnikání velkých farem na Slovensku a 3. Zhodnocení možných dopadů potenciálních změn společné zemědělské politiky v podobě limitování výšky podpory pro velké farmy.

Třetí kapitola je věnována **metodice práce**. Zde autor upřesňuje zdroje sekundárních dat, se kterými pracuje a definuje, jakým způsobem bude kvantifikovat systematické riziko (autor uvádí, že vychází v Markowitzovy teorie portfolia). Využívá, jak uvádí, panel dat s údaji z roku 2000,2003, 2007 a 2011. Proč byly zvoleny právě tyto roky? Proč není zahrnut např. rok 2008 či 2009, kdy se plně projevila celosvětová ekonomická krize? K volbě metody kvantifikace systematického rizika se táž, proč je inspirací zrovna Markowitz? Jde o poměrně starou teorii (původně rok 1952) a hlavně Markowitzův model je založen na následujících předpokladech: investoři jsou rizikově averzní, všichni

investoři investují na stejně dlouhé období, akceptují cenu a nemohou ji ovlivnit, všechna kapitálová aktiva nelze nekonečně dělit a transakční náklady ani daně neexistují, investoři vytváří svá investiční rozhodování na základě očekávaného výnosu rizika. Je si autor vědom těchto předpokladů? Metodika práce obsahuje v závěru také 3 hypotézy.

Ve čtvrté kapitole práce je pozornost věnována, zcela v souladu s cílem habilitační práce, **struktuře zemědělství v SR**. Tato kapitola, jejíž těžiště je tvořeno poměrně podrobnou analýzou sekundárních dat, dává zajímavý obrázek o struktuře zemědělství na Slovensku.

Problém mám však s tím, že není analyzována pokaždé stejná časová řada: např. změny ve velikosti farem autor sleduje od roku 2007, strukturu plateb na jednoho beneficianta (kdy porovnává Slovensko s dalšími zeměmi EU) má rozebranou pouze pro rok 2014, vývoj výnosů, nákladů a zisku autor řeší v časové řadě 2004-2016, počet podniků v SR vyrábějících kravské mléko analyzuje v letech 2004-2015, z toho pak např. vývoj počtu pracovních sil ve vybraných státech EU je řešen pro změnu v letech 2007-2016, tabulka 14 je zase jen pro rok 2013, atd.

Zajímavý je Obr.3, kde autor porovnává zaměstnanost a produkci v zemědělství v jednotlivých státech EU. Je zvolen rok 2013. Proč? Čím je tento rok významný? Je zde již znát, že v zemědělství se podniky vypořádaly s celosvětovou krizí? Nebo měl autor jiný důvod? Jelikož je nyní rok 2018, je možno za 5 let v této oblasti vysledovat nějaký vývoj? Kam se posunulo Slovensko?

Díky nepřilíživému systematickému přístupu nemohu říci, že by tato, jinak poměrně zajímavá kapitola, komplexně popsala strukturu slovenského zemědělství.

Kap. 5 se zabývá **vlivem společné zemědělské politiky na tržní aktivitu velkých farem na Slovensku**. Autor uvádí, že tato část práce vychází z již publikovaného díla „Vliv dotací na tržní aktivitu agrosjektů na Slovensku“. S tímto mám v celé předložené práci asi největší problém. Autor své dílo, na které se odkazuje, neuvádí v seznamu použitých zdrojů. Nicméně po zadání názvu díla do internetového vyhledávače je možno jednoduše nalézt článek publikovaný na mezinárodní vědecké konferenci Hradecké ekonomické dny 2014. Po přečtení příspěvku je okamžitě zřejmé, že autor habilitační práce článek (kde je jedním z více autorů) doslovně překopíroval do své habilitace, aniž by jej řádně citoval a uvedl jej v seznamu použité literatury.

Na závěr této kapitoly autor uvádí, že na základě zpracovaných analýz přijímá hypotézu H1, kterou stanovil v metodice práce. Jelikož zde neproběhlo žádné statistické testování hypotéz, chápu toto tvrzení jako fakt, že autor na základě analýzy kladně odpovídá na výzkumnou otázku...o testech hypotéz zde nemůže být řeč.

Šestá kapitola je věnována **rentabilitě a systematickému riziku podnikání velkých farem v SR**. Autor práce vychází se sekundárních dat, využívá databázi Ministerstva zemědělství a rozvoje venkova SR. Z neznámých důvodů nyní autor píše, pro změnu, že využívá data z let 2000 - 2013, ačkoliv v cíli práce deklaruje, že ho zajímá situace po roce 2004. Až v kap. 6.1 se věnuje rokům 2004 až 2014, bohužel v Tab. 21 má zahrnuta data z let 2004-2008 a v Tab. 22 z let 2010-2014 a rok 2009 mu úplně vypadl. Pomínou-li tento fakt, je možno se v této části práce dočíst poměrně zajímavé informace, zejména rozdíly ve výkonnosti farem na základě podílu produkce atd.

Na závěr této kapitoly autor uvádí, že „přijímá hypotézy H2 a H3“, opět však zde nedošlo k žádnému statistickému testování hypotéz a autor pouze na základě předložených analýz dedukuje jisté závěry, které však testovány nejsou.

Sedmou kapitolu práce věnoval autor **stropování přímých plateb a jeho dopadům na farmy v SR**. Na základě výpočtů, které prezentovala v roce 2011 Evropská komise, autor rozebírá 2 scénáře – jeden při úrovni stropování 60tis. Eur bez zohlednění osobních nákladů a druhý při úrovni 100tis. Eur bez zohlednění osobních nákladů. Třetí scénář, dopad stropování při úrovni 150 tis. Eur, je pak popsán v kap. 7.3. Tyto tři scénáře autor komentuje a shrnuje stručně dopady třech scénářů při dvou verzích každého z těchto scénářů.

V kap. 8 autor uvádí, co osobně považuje za **teoretický a praktický přínos své práce**. V mnohém v oblasti praktických přínosů s ním mohu souhlasit, nicméně bych tuto kapitolu nazvala spíše „shrnutí práce“, neboť o skutečných přínosech teorii se v této práci hovořit nedá.

V **závěru** práce autor uvádí tvrzení, se kterými nemohu úplně souhlasit. Např., že práce „poskytuje detailní přehled řešené problematiky na základě analýzy relevantních literárních zdrojů“. Právě v teoretické části vidím jeden ze zásadních nedostatků této habilitační práce.

Celkově je práce pana Ing. Mariána Tótha, PhD. Poměrně obsáhlá, oceňuji množství práce s jednotlivými dílčími rozbory sekundárních dat, které tvoří těžiště práce. Vzhledem k výše uvedeným nedostatkům, mezi něž patří zejména absence kvalitních teoretických východisek, doslovné okopírování článku, jež není uveden ve zdrojích práce a také fakt, že hypotézy, jež autor stanovil, nejsou testovány a přesto je autor přijímá, však **NEDOPORUČUJI** práci k obhajobě před vědeckou radou SPU v Nitře.

V Brně, dne 14.6.2018

v.r.

doc. Ing. Lea Kubíčková, PhD.